

AALTO YLIOPISTO

Taiteen ja Suunnittelun korkeakoulu

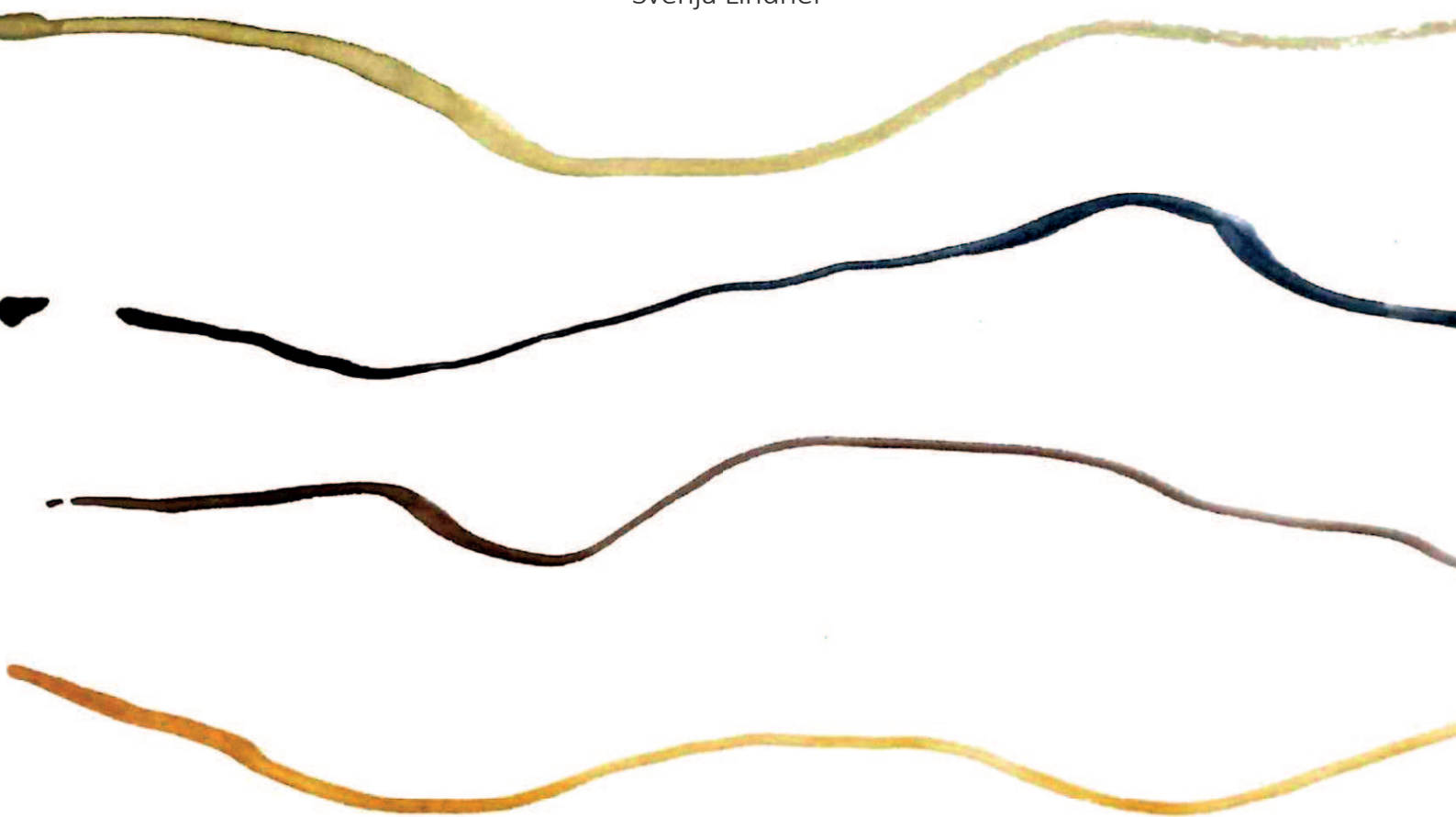
Arkkitehtuurin koulutusohjelma

Sea Ranch – Rakennussuunnittelua sopusoinnussa ympäristön kanssa

Kandidaatintyö

4.12.2018

Svenja Lindner

Tekijä Svenja Lindner

Työn nimi Sea Ranch: Rakennussuunnittelua sopusoinnussa ympäristön kanssa

---

Laitos Arkkitehtuurin laitos

Koulutusohjelma Arkkitehtuuri

Vastuopettaja Hannu Huttunen

Ohjaaja Kristo Vesikansa

Vuosi 2018

Sivumäärä 31

Kieli Suomi

Tiivistelmä

Ympäristön kokonaisvaltainen huomioiminen rakennussuunnittelussa on vaikea ja nykyrakentamisessa harvoin onnistuneesti toteutuva asia. Sea Ranchin alueella ympäristöön sopeutuva rakentaminen oli yksi päätavoitteista ja alue on eräs harvoja esimerkkejä, joissa tavoite on suuressa osin toteutunut. Tässä kandidaatin työssä tutkin Sea Ranchin suunnitteluun vaikuttaneita ideologiota ja suunnittelutapoja sekä paneudun käytännön ratkaisuihin tarkastelemalla Condominium One -rakennuskokonaisuutta.

Alueen kontekstin ymmärtämiseksi työ käsittelee Pohjois-Kalifornian arkkitehtuuri-perinnettä ja Sea Ranchin alueen historiaa. Sea Ranch on Yhdysvaltojen länsirannikolla sijaitseva noin 16 km pitkä loma-asuntoalue, jonka rakennuttaminen alkoi 1960-luvun alussa. Ennen länsimaalaisten saapumista 1800-luvulla, ympäristö oli pitkälti luonnontilassa. Reilun sadan vuoden aikana länsimaalaisten toiminta, kuten runsaat metsähakkuut ja laiduntaminen, jättivät pysyviä jälkiä ympäristöön. Amerikassa herättiin ympäristönsuojeluun 1900-luvun puolivälissä. Näin ollen Sea Ranchin rakennuttajat tunnistivat alueen luontoarvon ja ottivat tavoitteekseen vaalia ympäristön identiteettiä.

Tavoitteen pohjalta maisema-arkkitehti Lawrence Halprin laati alueelle yksityiskohtaiset suunnitteluohjeistukset. Kandidaatintyössä tarkastelen Halprinin tekemiä havaintoja sekä hänen laatimia ohjeistuksia. Tärkeimmät havainnot saatiin yksityiskohtaisista ympäristöanalyysistä, joiden kautta pystyttiin ymmärtämään muun muassa paikallista maastoa, kasvistoa ja ilmastoa kokonaisvaltaisesti.

Alueen rakennuttamisen alussa arkkitehdit olivat vahvasti yhteydessä rakennuttajiin ja yhteiseen tavoitteeseen, jolloin rakennusten sopeutuminen paikan identiteettiin toteutui hyvin. Työ tutkii tarkemmin Condominium One -rakennuskokonaisuutta, jonka suunnitteluratkaisut nojautuivat vahvasti Halprinin laatimiin ohjeisiin. Ohjeet määräisivät muun muassa rakennusten sijoittumista, massoittelua, suuntautumista ja materiaalivalintoja.

Työssä selvisi, että ympäristöä huomioivassa suunnittelussa tärkeää ovat selkeät tavoitteet, lähtötutkimukset ja joustava, tavoitteita vahvasti omaksuva suunnittelu. Sea Ranchin tapauksessa suunnitteluohjeistukset eivät olleet määrääviä, mikä on johtanut yhteisistä tavoitteista poikkeamiseen. Jotta pystyisimme omaksumaamme ympäristöä aidosti huomioivia arvoja ja tapoja rakennuskulttuurissamme, täytyy ajattelumuutoksen tapahtua kaikilla tasoilla, kuten politiikan, rakennuttajien, suunnittelijoiden ja käyttäjien keskuudessa.

Avainsanat Sea Ranch, rakennussuunnittelu, suunnitteluprosessi, ekorakentaminen

---

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 ARKKITEHTUURIKONTEKSTI	8
2.1 Pohjois-Kalifornian arkkitehtuuri	9
2.2 MLTW-arkkitehdit	11
3 SEA RANCH -ALUE	14
3.1 Alueen historia	15
3.2 Lawrence Halprin	17
3.2.1 Alueen analyysi	17
3.2.2 Suunnitteluohjeistukset	20
4 CONDOMINIUM ONE	22
4.1 Lähtökohdat	23
4.2 Suunnitteluratkaisut	25
4.2.1 Sijoittuminen	25
4.2.2 Tilojen jaottelu	26
4.2.3 Rakenne	26
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	28
LÄHTEET	30

1 Johdanto

Astuessani ulos bussista ja lähestyessäni puisen rakennuksen ilmeetöntä seinää, en osaa vielä arvatakaan, mitä seinä varjelee pysäköintialueen liikenteeltä. En mene rakennuksen sisälle vaan pujahdan sisäänkäynnin oikealla puolella olevasta aukosta seinän läpi. Edessäni avautuu toinen maailma, itselleni ennennäkemättömän kaunis ympäristö. Seuraamani polku johdattaa vihreää niittyä alas kohti jylhiä, kallioisia jyrkänteitä, joihin Sea Ranch -alueen vaikuttava luonto rajautuu. Jyrkänteiden juurissa loiskuvat veden aallot, jotka saapuvat valtavan meren kaukaisesta horisontista.

Rannikon luonto on erityisen herkkää, voimakasta ja aivan omanlaista persoonallisuutta hehkuva ympäristö. Tämä maisema kutsuu ihmistä luokseen ihmettelemään ja arvostamaan sitä, mutta myös tuntemaan osallisuutta sitä kohtaan. Haluamme niin helposti jättää jäljen itsestämme, nähdä oman osallisuuden siitä kauneudesta, hyötyä siitä. Ympäri maailmaa vastaavilla rannikoilla, vuoristoissa tai muissa luonnon vaikuttavimmissa kohteissa rakennetaan hulppeita loma-asuntoja, hotelleja ja massaturismille nähtävyyksiä.

Toisin kuin monissa muissa rannikoiden lomakohteissa, joissa korkeat hotellit ja erinäiset ranta- ja ostospalvelut ovat muuttaneet paikallisen maiseman aikaisemmasta tunnistamattomaksi, kuvailemani Sea Ranch -alue ei ole menettänyt identiteettiään ja arvoaan ihmisen rakentamisen johdosta. Alueelle on rakennettu loma-asuntoja, ja ihmisen olemassaolo näkyy maisemassa selkeästi sinne ripoteltujen puisten harmaiden rakennusten

kurkkiessa pensasrivistöjen väleistä. Ihmisen läsnäolo ei kuitenkaan dominoi maisemaa. Rakennusten muodot ovat vaihtelevia ja ilmeikkäitä, eivätkä ne piilottele vaan pikemminkin sulautuvat ympäristöönsä, ovat osa sitä ja antavat vaikuttavan luonnon loistaa ympärillään.

Arkkitehtiopiskelijana juuri tämä ihmisen rakentaman ympäristön positiivinen yhdistyminen ympärillä olevaan herättää kiinnostusta. Mieleeni jäävät kohteet, joissa tällainen symbioosi toteuttaa kestävästä ympäristöstä, joka huomioi niin ihmisen kuin muidenkin eliöiden olemassaolon arvon. Nykyisessä maailmantilassamme, jossa kaikkien eliöiden välttämättömät elinolot ovat vakavassa vaarassa tuhoutua, oman toimintamme kokonaisvaltainen ymmärtäminen ja sen takana olevien tavoitteiden ja arvojen määrittäminen on erityisen tärkeää.

Sea Ranch oli yksi ekskursiokohteista, kun vuosikurssini matkusti keväällä 2017 Yhdysvaltojen länsirannikkoa pitkin pysähtyen kiinnostavissa arkkitehtuurikohteissa. Paikan vaikuttavuus painui mieleeni, joten halusin selvittää sen taustoja ymmärtääkseni paremmin vakuuttavaan lopputulokseen johtanutta suunnittelua.

Tämä kandidaatintyö tutkii Sea Ranchin rakentamisen taustalla olleita ideologioita ja niiden toteuttamista käytännön suunnittelussa. Tutkielma paneutuu lyhyesti Pohjois-Kalifornian arkkitehtuuriperinteeseen ja Sea Ranch -suunnittelualueen kontekstiin. Moore, Lyndon, Turnbull & Whitaker (MLTW) -arkkitehdit sekä maisema-arkkitehti

Lawrence Halprin olivat keskeisessä roolissa alueen suunnittelussa, joten selvitän heidän ideologiansa ja ajattelunsa taustoja ja niiden vaikutusta Sea Ranchin tavoitteiden luomisessa.

Suunnittelun taustalla toimineet ideat ja arvot eivät itsessään määritä lopputuloksen onnistumista tai tavoitteiden toteutumista. Täten työ tarkastelee yksityiskohtaisempia suunnitteluratkaisuja tutkimalla lähemmin MLTW-arkkitehtien suunnittelemaa, kymmenestä asuntoyksiköstä koostuvaa Condominium One -rakennuskompleksia. Käyn tarkasti läpi rakennuksen suunnittelun lähtökohdat ja kuinka nämä vaikuttivat rakennuksen muodonantoon ja suunnittelun käytännön ratkaisuihin. Esimerkkitapauksen kautta tarkastellaan arkkitehtien ideologioiden siirtymistä käytäntöön ja alkuperäisten tavoitteiden näkymistä lopputuloksessa.

Sea Ranchin suunnittelua koskien tutkielman lähteinä toimivat pääosin arkkitehtien omat kirjoitukset, muistiinpanot ja piirustukset, joita on julkaistu useaan otteeseen. Condominium Onesta on julkaistu paljon erinäisissä paikoissa, mutta hyödyllisin lähde kohteen tutkimiseen suunnittelijoiden omien kirjoitusten lisäksi oli Simon Unwinin analyysi kirjassa *Twenty Buildings every architect should understand*. Kalifornian arkkitehtuuri- sekä historiataustasta löytyi tietoa arkkitehtuurioppaista ja internetistä.

2 Arkkitehtuurikonteksti

Luvussa käydään läpi Sea Ranchin alueeseen ja sen suunnittelun lähtökohtien syntyyn vaikuttanutta paikallisen arkkitehtuurin historiaa. Kohteen ymmärtämiseksi tarvitaan käsitys 1800–1900-lukujen arkkitehtuurityylien kehityksestä Kaliforniassa ja silloin vallassa olleista arvoista. Yleisen taustan jälkeen syvennyttään enemmän MLTW-arkkitehtien ideoihin ja kiinnostuksen kohteisiin, sillä ne ovat vaikuttaneet varsin paljon aikansa arkkitehtuuriin ja Sea Ranch -projektissa mukana olleisiin suunnittelijoihin.

2.1 POHJOIS-KALIFORNIAN ARKKITEHTUURIPERINNE

Toisin kuin monissa muissa USA:n osavaltioissa, Kaliforniassa ei ole juurikaan säilynyt rakennettua ympäristöä ajalta ennen eurooppalaisten asutusta. Espanjalaisten ja meksikolaisten rakennuskulttuuri levisi Kaliforniaan siirtomaavallan alkuaikoina, sillä heidän rakentamiselleen ominaista savitiiltä oli helposti saatavilla. Espanjalaiset rakennuttivat lähetystyön seurauksena Kalifornian rannikolle kymmeniä kirkkoja. Nämä kuitenkin tuhoutuivat suurilta osin 1800-luvun alkupuolella. (National Park Service)

Vasta 1830-luvulta lähtien puurakentaminen yleistyi alueella. Varsinkin vuosisadan puolivälin jälkeen syntyi paljon puuteollisuutta, ja suuren muuttoaalton mukana saapui taitavia käsityöläisiä alueelle. Suurimmaksi osaksi Kaliforniassa raken-

nettiin Itärannikolla vallitsevaa tyyliä mukaillen. San Francisco oli kuitenkin poikkeus tästä, sillä sinne monet koulutetut arkkitehdit jäivät kultakuumeen jälkeen ja suunnittelivat laadukkaita ja arvosettavia rakennuksia. Näin San Fransiscoon kehittyi 1800-luvun lopulla tiivis arkkitehtien yhteisö. Kaupungissa vaikutti myös suuri määrä itseoppineita suunnittelijoita, jotka suunnittelivat ja toteuttivat merkittävän osan osavaltion asuntorakentamisesta koko Yhdysvalloille tyypillisellä tyyllillä. (Gebhard et al. 1973)

Kalifornian arkkitehtuurissa eri tyyli-lajien, kuten viktoriaanisen tyylin, Queen Anne -tyylin ja romanttisen tyylin ahkera käyttö, yhdistely ja vaihtelu ei paljoa eronnut itärannikon rakennustavasta. Sinne nousi idän rakennuksia vastaavia julkisia rakennusprojekteja, kuten Hotel del Monte vastaten idän hotellivillitykseen. Mutta puun käytössä lännen arkkitehtuuri loisti erityisesti punapuun runsaan saannin ja taitavien puuseppien johdosta. (Gebhard et al. 1973)

1. Ensimmäisen Bay Tradition- tyylinen rakennus Matewson Studio, Bernard Maybeck, 1916
(Kuva: Friends of San Diego Architecture)

Puunkäyttöä hyödynsivät rannikkoalueen kolme *Bay Tradition*-tyyliä. Ensimmäiseksi tyyliksi on kutsuttu 1800- ja 1900-luvun vaihdetta, kun alueelle tuli uusi aalto koulutettuja arkkitehteja. Heidän kotoinen arkkitehtuurinsa oli tilajaottelun osalta uudishenkistä ja perinteistä poikkeavaa mutta käytti paljon paanuja, päreitä ja värjättyä puuta julkisivuissa. Tämä ensimmäinen Bay Tradition on tunnistettavissa yhtenäiseksi tyyliksi, mutta laveammin kuin sitä seuranneet kaksi myöhempiä rannikkoarkkitehtuurityyliä. Rakennuksissa on varsin suuri kirjo erityyppisiä tapoja yhdistellä muotoja, ja eri ääripiihin kuuluvien rakennusten ilmeet voivat erota toisistaan varsin paljon. (Gebhard et al. 1973)

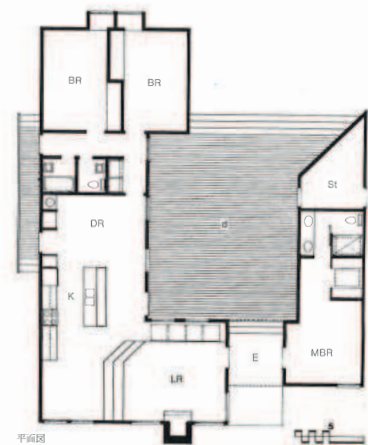
Samanaikaisesti Kaliforniassa levittäytyi myös aivan toisenlainen arkkitehtuuri. Amerikan teräsbetonirakentaminen sai alkunsa Kaliforniassa, kun Ernest Ransome otti sen ensimmäisenä käyttöön rakennuttamassaan Arctic Oil Works:issa vuonna 1884. Maanjäristyksille herkkä alue löysi teräsbetonin hyvät puolet nopeasti, ja 1900-luvun alkupuoliskolla sen käyttö yleistyi varsinkin julkisissa rakennuksissa. Samalla länsirannikon kaupunkeihin nousi ensimmäisiä pilvenpiirtäjiä. (National Park Service)

2. Toinen Bay Tradition tyyli: Clark Beach house William Wurster, 1937 (kuva: Sturtevant)

Näinä aikoina huippuarkkitehdit vaikuttivat Pohjois-Kalifornian ja San Fransiscon sijaan pääosin Los Angelesissa. William W. Wurster palautti pohjoisen arvostuksen aloittaessaan 1930-luvulla toisen *Bay Tradition* -tyylin. Hänen inspiroimansa arkkitehtuuri yhdisteli lainattuja muotoja ja loi tietoisesti perinteistä poikkeavia tilasommitelmia ja mittasuhteita. Ajan suunnittelijoita innosti luoda pihoista ja puutarhoista oleskelu- ja käyttötiloja, mikä pohjusti koko alueen ajattelua piha-alueiden merkityksestä arkkitehtuurissa. Laajemminkin Amerikassa oli herätty arvostamaan luontoa vuosisatojen vaihteessa ja luonnonsuojelualueita ja kansallispuistoja perustettiin ympäri mannerta. (Gebhard et al. 1973)

Perinteistä puuarkkitehtuuria käyttävät ja hyödynnevät *Bay Tradition* -tyylit syntyivät vastareaktiona teollisille ja kaupallisille kehityksille. Jatkuvan ja nopean kehityksen alla selkeys, yksinkertaisuus ja luonnollisuus tuntuivat katoavilta voimavaroilta, joita haettiin perinteiseen rakentamiseen nojautuvilla tyyliillä. Bay Traditionien vaikutus oli suurinta asutosuunnittelussa, kun kaupalliset rakennukset kehittyivät varsin erityyppisiksi betonin käytön myötä.

3. Kolmas bay tradition tyyli: Slater House, 1964, MLTW-arkkitehdit (pohjapiirustus: MLTW)

4. Kolmas bay tradition tyyli: Slater House, 1964, MLTW-arkkitehdit (Kuva: 1975 Retoria: Y.Futagawa & associated Photographers)

Vastaavanlainen julkisen ja yksityisen rakentamisen kontrastisuus tapahtui myös kolmannen Bay Tradition -tyylin syntyessä. 1950- ja 1960-luvuilla kaupunkiympäristö muuttui radikaalisti ostoskeskusten ja suurten valtateiden vallatessa kaupunkien keskustat ja ympäristöt. Sea Ranch oli yksi selkeä vastalause tähän liikenteestä täyttyvään kaupunkiympäristöön, jossa luonnollista ympäristöä ei juuri ollut. Charles Moore ja hänen kanssaan toimiston perustaneet arkkitehdit olivat tärkeässä osassa tämän kolmannen tyylin kehittäjinä. He hakivat inspiraatiota perinteisistä Kalifornialaisista ladoista yhdistäen sitä moderniin muodonantoon.

2.2 MLTW-arkkitehdit

Charles Moore, Donlyn Lyndon, William Turnbull ja Richard Whitaker perustivat yhteisen toimistonsa 1962, ja Sea Ranch oli ensimmäisiä tiiviin yhteistyön tuloksia. Jo ennen yhteistä toimistoa he olivat opiskelleet ja opettaneet yhdessä Princetonin ja Kalifornian yliopistoissa. He työskentelivät aktiivisesti yhdessä vuoteen 1970 asti, jolloin yhteinen toimisto hajosi, ja he jatkoivat omia arkkitehdin uriaan eri kaupungeissa. Näinä vuosina syntynyt ja kehittynyt ajatusmaailma vaikutti kuitenkin merkittävästi kaikkien ajatteluun ja myöhemmän suunnitteluun. Tämä näkyy varsinkin Charles Mooren ja William Turnbullin projekteissa, sillä he jatkoivat uraansa keskittyen suunnittelutöihin toisin kuin Lyndon ja Whitaker, joiden painopiste siirtyi opettamiseen.

5. ja 6. Naff House, 1968 (kuvat: 1975 Retoria: Y.Futagawa & associated Photographers)

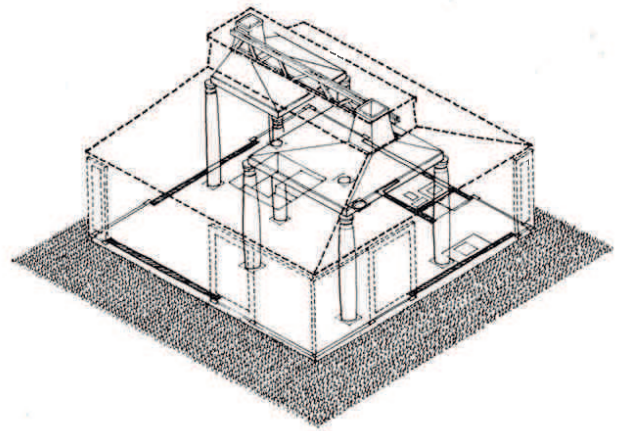
Jokainen MLTW-toimiston osakkaista painotti projekteissa eri asioita tärkeimmiksi. Suunnittelutavassa ja arkkitehtuuriajattelussa voidaan kuitenkin selkeästi eritellä yhteisiä linjoja ja lähtökohtia, joita jokainen sovelsi käytännössä omalla persoonallisella tavallaan. Yhteisissä töissä on vaikeaa erotella, millainen vaikutus kenelläkin on ollut tai mitkä suunnittelun osat ovat kenestäkin peräisin. Yhteistyö oli todella kokonaisvaltaista, ja kaikkia suunnittelun osa-alueita ideoitiin yhdessä.

MLTW-arkkitehtien pyrkimys oli sovittaa tapauskohtaisesti asiakkaan toiveet ja ympäristön puitteet yhteen. He ajattelivat, että arkkitehtuuri on miljöön ideoiden ja olosuhteiden kohtaamiselle, tilan käytön ja tapahtumien johdonmukaiselle järjestämiselle ja yleisten muotojen sijoittamiselle annettuihin olosuhteisiin. (Lyndon 1975, s. 8) Käytännössä rakennus koostui eriluonteisista elementeistä, joita yhdistelemällä vaihtelevasti voitiin synnyttää tilanteeseen istuva kokonaisuus. Heidän tapansa rajata ja yhdistää tiloja pilarien,

tasojen ja ikkunoiden luovalla käytöllä synnytti rikkaita ja persoonallisia rakennuksia ja asuntoja.

Arkkitehtien tilannesidonnainen ajattelu vei heitä pohtimaan ja tutkimaan luontoakin arkkitehtuurin osana varsin huomaavaisella tavalla. Lyndon määritteli rakentamisen olevan lähtökohtaisesti luontoa alistavaa tai esineellistävää. Maan tasaamisella kävelyä varten tai tuulen, auringon ja sateen poisrajaamisella seinillä ja katoilla määritämme sitä, mitä osaa luonnosta annamme vaikuttaa itseemme, mitä arvostamme ja mitä haluamme rajata pois. (Lyndon 1975, s. 8)

Huolellisella puutarhojen suunnittelun tutkimisella MLTW-arkkitehdit hankkivat itselleen yksityiskohtaisen ymmärryksen luonnon eri voimien huomioimisesta myös arkkitehtuurisuunnittelussa. Näin ollen jokaisella tontilla esimerkiksi auringon ja valon määrä on ainitaatuinen ja sen huomioiminen rakennussuunnittelussa voi vaikuttaa paljon lämmityksen ja keinovalaistuksen tarpeeseen. Paikallisten ilmastojen vaihtelu vaatii myös erilaisia

7. ja 8. Moore House, 1960, MLTW-arkkitehdit
(Kuva: 1975 Retoria: Y.Futagawa & associated Photographers) (piirustus: MLTW)

ratkaisuja. Kuumissa ja aurinkoisissa paikoissa suuret ikkunat eivät olleet heidän mielestään paras ratkaisu trendikkydestään huolimatta. (Moore et al. 1988, s38–39)

Sea Ranchin projekteissa, varsinkin Condominium Onessa, MLTW-arkkitehtien eri rakennuselementtejä yhdistävä palapelimainen arkkitehtuurikieli ja yksityiskohtainen ympäristöolojen huomioiminen ovat selkeästi näkyvillä. Tästä syystä se on erityisen kokonaisvaltainen esimerkki heidän arkkitehtuuristaan. He arvostivat niin ympäristön, asiakkaan kuin suunnittelijoiden kuulluksi tuleamista, mikä mahdollisti yhdessä joustavan suunnittelumetodin kanssa, toimivien ja kestävien ratkaisujen toteutumisen.

3 Sea Ranch

9. Sea Ranch sijainti

Tämä luku keskittyy Sea Ranchin historiaan ja paikan analysointiin. Luku taustoittaa alueen kehittymistä ja suunnittelun lähtökohtia tutkimalla maisema-arkkitehti Lawrence Halprinin tekemää alueanalyysiä. Tämän jälkeen tutustutaan alueen suunnittelun tavoitteisiin ja Halprinin laatimiin suunnitteluohjeisiin.

3.1 ALUEEN HISTORIA

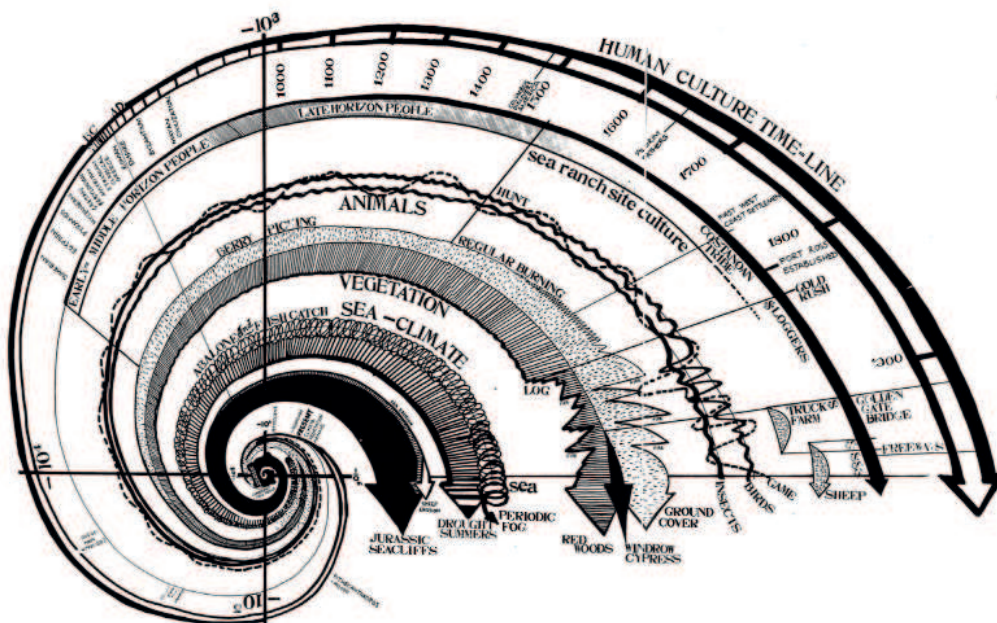
Sea Ranch on noin 16 km pitkä rannikkoalue, jonka aktiivinen kehittäminen ja rakennuttaminen alkoi vuonna 1962. Tätä ennen ihmisen toiminnalla on ollut vaikutusta alueen kehittymiseen karjanhoidon ja metsänhakuun muodossa. Alueen nykyisen ilmeen kehittymiseen ovat vuosisatojen aikana vaikuttaneet monet luontotekijät. Halprin (1969) on piirtänyt tästä varsin havainnollistavan spiraalin, jossa alueen historia on kuvattu maan syntymisestä lähtien (10).

Havainnollistavasta kaaviosta selviää alueen eri osa-alueiden kehittyminen ja muutosta aiheuttavat tekijät rinnakkain ihmisten historian kanssa. Esimerkiksi alueen puusto oli pitkälti luonnontilassa länsimaalaisten saapumiseen asti. Vasta 1800-luvulla alueella tapahtui suurempia muutoksia ihmisen vaikutuksen johdosta, kun kullan kaivuu yleistyi ja punapuuta hakattiin puutavaraksi. Siitä

lähtien toistuvat hakkuut ja tulipalot ovat muuttaneet niin puustoa kuin pensasalueitakin.

Ihminen saapui alueelle ensimmäistä kertaa noin kuusituhatta vuotta sitten. Pohjois-Amerikan alkuasukkaiden Pomo-heimon yhteisöt asuttivat Pohjois-Kalifornian aluetta vuosituhansien ajan ja harjoittivat alueella kalastusta, metsästystä ja keräilyä. He tekivät kausittaisia matkoja rannikolle ruuan keruuta varten. Pomojen elämänfilosofiaan kuului ympäristön ja luonnon arvostaminen. Näin ollen he käyttivät ja kuluttivat luonnon antimia vain sen verran kuin selviämiseen tarvitsivat ja mahdollistivat ympäristön säilymisen elinvoimaisena. (Clark, 2008-2018)

Vuonna 1812 venäläinen turkiskauppaa tekevä Ivan Kuskov saapui rannikolle ensimmäisenä länsimaalaisena. Hän etsi paikkaa kauppa- ja metsästystukikohdan perustamiselle 100 venäläisen ja aleut-intiaanin kanssa. He perustivat Fort Rossin

10. Halprinin spiraalipiirros alueen historiasta (Piirros: Halprin)

11. Fort Rossin kappeli (Kuva: Introvert, CC BY-SA 2.5)

tilan ja metsästivät 30 vuoden ajan merisaukkoja ja -leijonia. Samalla he työstivät maata, rakennuttivat puutarhoja, kaatoivat punapuita ja pitivät karjaa, mikä jätti merkittävän jäljen alueen luontoon. Vuonna 1839 merisaukot olivat lähes hävinneet alueelta, jolloin venäläiset myivät omaisuutensa ja lähtivät. (Sea Ranch Village, Inc. 1996)

Alueen hyödyntäminen ei loppunut siihen, vaan seuraavaksi saksalaiset ja hollantilaiset kasvattivat omaisuuttaan alueen rikkauksia hyödyntäen. 1800-luvun puolivälin kultakuume aiheutti suuren tarpeen puutavaralle ja karjalle, mikä teki rannikkoalueen metsät ja laidunnalle sopivat niittyalueet halutuiksi. Kapteeni William Bihler rakensi suuremman tilakokonaisuuden 1850-luvulta lähtien ja kasvatti alueella karjaa, johon rannikon laajat niittyalueet soveltuivat hyvin. Seurasi monien omistajien ja tilojen vuorottelu, jonka aikana puustoa kaadettiin ja maa-aluetta käytettiin jatkuvasti laiduntamiseen. (Sea Ranch Village, Inc, 1996)

1900-luvun alkaessa alueelle rakennettiin sahatarvaa valmistava tehdas ja alueen nimeksi vakiintui Del Mar. Tehdas paloi 1910, jonka jälkeen uuden

maanomistajan Walter Frickin alaisuudessa syntyi monia nykyisin alueelle ominaisia ominaisuuksia. Frick kehitti alueen lammastilaksi ja jakoi suuret niityt pienempiin osiin puskarivistöillä, jotka samalla toimivat tuulensuojina. Ne ovat nykyäänkin vahva osa alueen identiteettiä. Hänen kuolemansa jälkeen tilan osti pieneen hintaan Margaret Ohlson neljän poikansa kanssa vuonna 1941. Perhe jatkoi lammastilan pitämistä, ja alueen luonto pystyi hiljalleen toipumaan edellisen vuosisadan vaikutuksista. (Clark, 2008-2018)

Arkkitehti ja aluesuunnittelija Al Boeke kiinnostui alueen kauneudesta ja erityisyydestä vuonna 1962. Hän näki alueessa potentiaalin loma-asuntokohteen, joka rakentuisi sopusoinnussa luonnon kanssa, ei dominoisi tai pilaisi sitä. Hän lähestyi idealiaan Castle and Cook Inc. -yritystä, ja lopulta tämän tytäryhtiö Oceanic California Inc. osti koko alueen ja vaihtoi sen nimen Del Mar Ranchista The Sea Ranchiksi. Al Boeke sai innostuksellaan monia taitavia ammattilaisia mukaan projektiin, kuten maisema-arkkitehti Lawrence Halprinin, arkkitehti Joseph Esherickin ja MLTW-arkkitehdit. (Clark, 2008-2018) Boeken alkuperäinen idea puisista rakennusryhmitymistä niittyjen keskellä ilman aitoja ja pihanurmea näkyy varsinkin rakennusprojektin alkuvaiheessa syntyneissä rakennuksissa, kuten Condominium Onessa. Samanhenkisten yhteistyökumppaneiden löytäminen saattoi olla avainasemassa idean toteutumiseen. Tässä onnistuminen olikin hyvän ja tiiviin yhteistyön tulosta.

3.2 LAWRENCE HALPRIN

Maisema-arkkitehti Lawrence Halprin vaikutti töidensä kautta merkittävästi Yhdysvaltojen kaupunkiympäristöön. Hän suunnitteli yli 60 vuotta kestäneen uransa aikana suuren kirjon aukioita, asuinalueita, puistoja ja jopa ostoskeskuksia. Hän oli ensimmäisiä suunnittelijoita, jotka sisällyttivät ekologian tutkimusta käytännön suunnitteluun. Hän kiinnostui jo nuorena kasveista ja opiskeli ja tutki kasvitiedettä, kunnes tutustui maisema-arkkitehtuuriin. (Hirsch 2014, s. 25-28)

Halprinin suunnittelu pohjautui perusteellisiin lähtötutkimuksiin. Hänelle oli tärkeää ymmärtää mahdollisimman läpikotaisin kaikkia suunnitteluun vaikuttavia tekijöitä. Pystyäkseen arvottamaan ja järjestelemään näitä tekijöitä ymmärrettävästi suunnittelun tueksi, hän kehitti prosessimallin ”RSVP-cycles”, jossa jakoi luovaan suunnitteluun kuuluvat osat neljään kategoriaan. Kategorioissa tarkastellaan projektin resursseja (R-resources), tavoitteita (S-score), arviointia (V-evaluation) ja toimintaa (P-performance). Kaikki kategoriat vaikuttavat toisiinsa, ja niitä työstetään yhtäaikaaisesti läpi prosessin. (Halprin 1969, s. 1–2) Tämän tyylliset tavoitteisiin keskittyvät prosessimallit ovat yleistyneet myöhemmin. (Hirsch 2014, s. 3)

Sea Ranchin kehitysprojektissa Halprin tutki ja analysoi suunnittelualueen läpikotaisin ja käytti RSVP-cycles-malliaan prosessissa. Tutkimustulosten perusteella hän loi yksityiskohtaisen ohjeistuksen niin maisemalliselle suunnittelulle, rakennusten ja tiestön sijoittamiselle kuin arkkitehtuuri-suunnittelulle. Käytännössä hän laati Sea Ranchin alueelle tarkan kaavan määrittelemään suunnittelua. Ohjeistus ei kuitenkaan ollut määräävää, vaan sitä pystyttiin soveltamaan, minkä takia kaikki alueen projektit eivät seuranneet yhteistä kehityslinjaa.

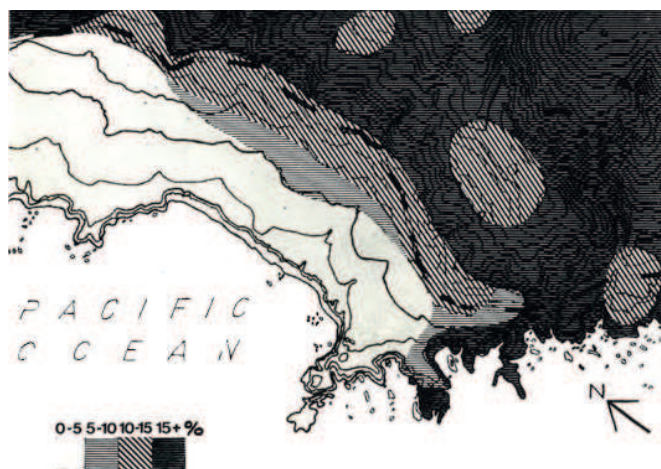
3.2.1 Analyysi

Ennen ohjeistusten laatimista Halprin tutki maantieteilijä ja ekologi Richard Reynoldsin kanssa alueen fyysiset ominaisuudet läpikotaisin. He tekivät analyysjä kasvistosta, maa-aineksesta, vedenkulusta, tuulisuudesta ja pienilmastoista, jotta rakentamisessa pystyttäisiin aidosti huomioimaan alueella vallitsevat luonnonolot. Kaaviot havainnollistavat alueen olosuhteita, ja niiden tarkasteleminen yhdessä ja erikseen mahdollistaa ympäristön kokonaisvaltaisen ymmärtämisen. Kyseiset otokset ovat rajatusta kohdasta, eivätkä näytä koko Sea Ranch alueen tilannetta (12). Niistä näkee kuitenkin alueella yleisesti vallitsevat olosuhteet.

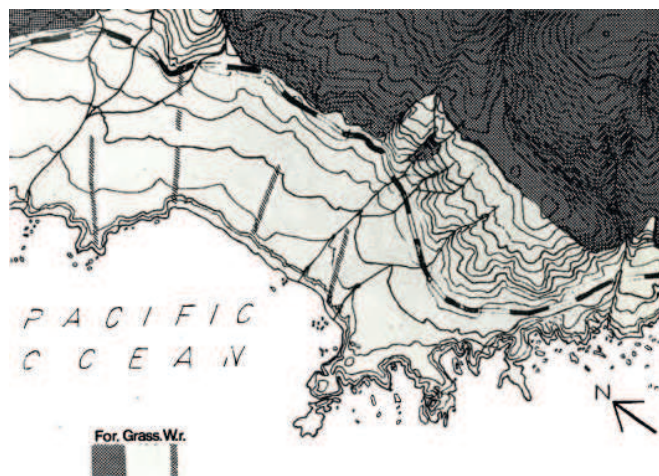
Maaston jyrkkyys kasvaa tasaisesti rannikolta sisämaahan päin (13). Rannikkoa myötäilee pohjoisessa leveät ja tasaiset alueet. Etelässä maasto on varsin jyrkkää rannikolle asti, mutta tie on myös lähempänä rannikkoa, jolloin näkymät ja nopeat yhteydet rantaan ovat mahdollisia. Kaaviosta hahmottuu rakentamiselle helpommat alueet eli laakeat tasanteet rannikon tuntumassa.

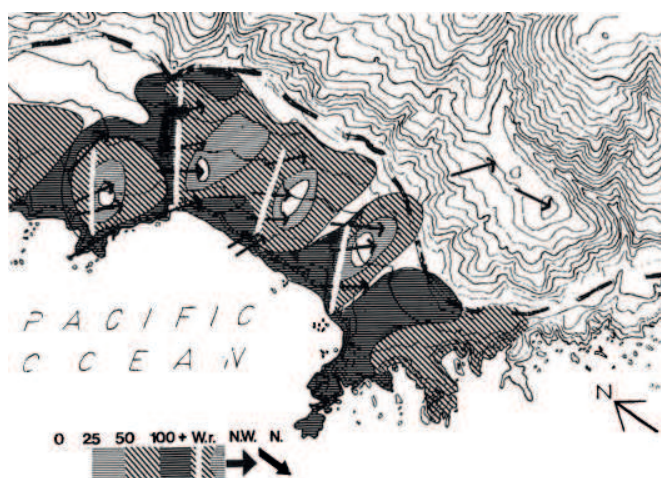
12. Rajaus. Neliö näyttää Halprinin tarkempien tutkimusten sijainnin.

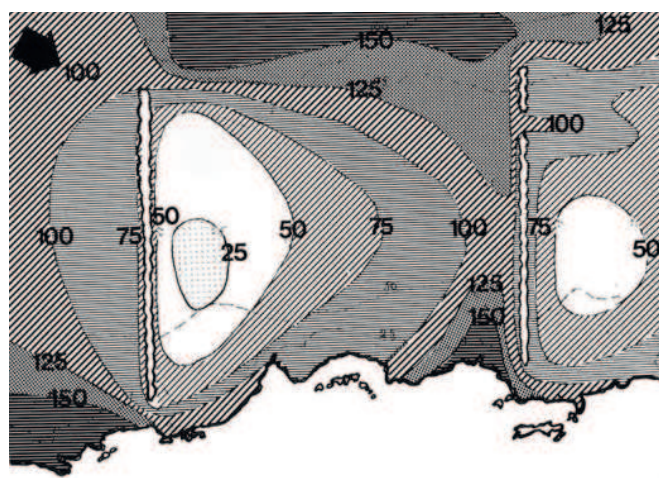
13. Maaston jyrkkyys

14. Kasvillisuus kaavio

15. Tuulen suunnat ja voimakkuudet

16. Tuulen voimakkuus pensasrivien kohdalla

(Piirokset 13-18: Halprin)

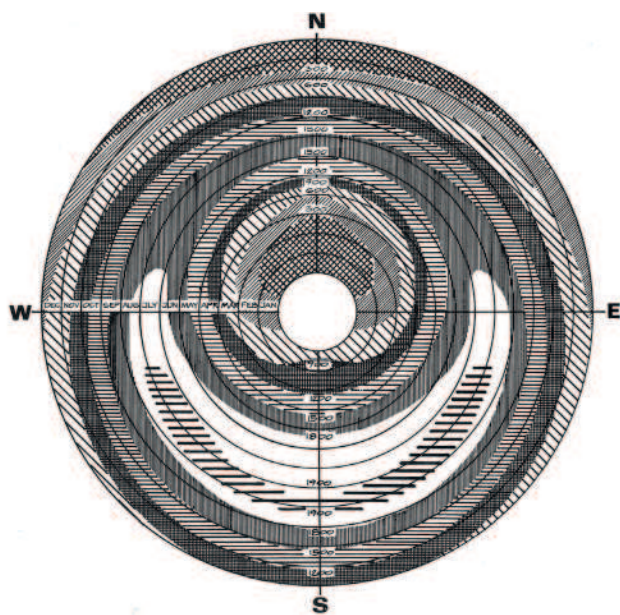

Alueen kasvisto jakautuu selkeästi maaston jyrkkyyden mukaan kahteen vyöhykkeeseen (14). Tasanteet ovat pitkälti matalaa ruohikkoa, joita jakaa Frickin 1920-luvulla kasvattamat pensasaidat. Vuoria peittää punapuumetsä. Metsäalueen reunassa näkyy alueen hakkuiden ja palojen vaikutukset, sillä varsinkin eteläpäädyssä metsänraja on vetäytynyt näiden johdosta itään, jolloin jyrkkä rinne on muuttunut avoimeksi niityksi. Halprin raportoi metsien olleen varsin huonossa kunnossa tutkimusten alkaessa, mutta vuoden huolellisen metsähoidon jälkeen kasvusto saatiin taas elinvoimaiseksi. (Halprin 1969, s. 136)

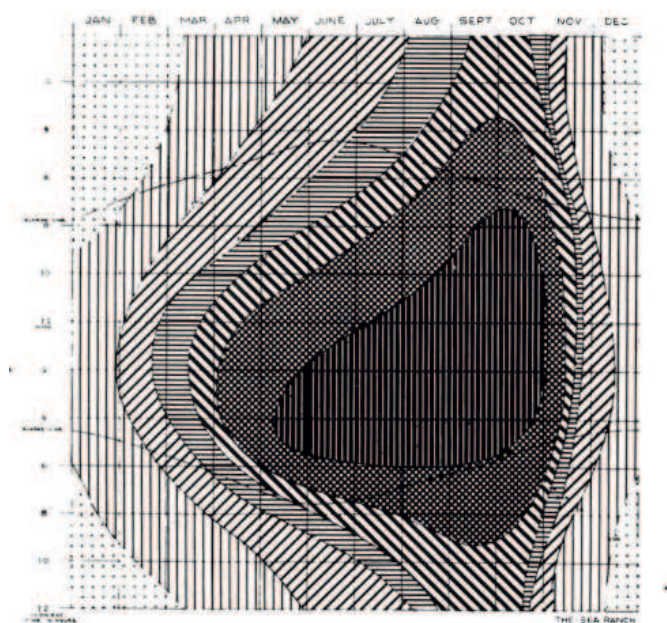
Luoteesta puhaltava tuuli on hallitseva osa alueen ilmastoa. Rannikon ruohikkoiset tasanteet voivat olla todella suojattomia tuulelta, ja Frickin kasvatamat korkeat pensasaidat ovat olleet nerokas tapa

rikkoa tuulen kulkua ja luoda suojaisia kohtia maastoon. Halprinin tuulimittaukset näyttävät selkeästi pensasaitojen tehokkuuden tuulensuojina (15 ja 16). Niiden ansiosta syntyy alueita, joissa tuulen voimakkuus on jopa 75 % alhaisempi kuin muualla. Olemassa olevien pensaikkojen hyödyntäminen ja uusien istuttamisen avulla alueelle pystytettiin pienilmastoja luonnollisella ja ympäristön identiteettiä sopivalla tavalla.

Rakennettaessa ihmisille miellyttävää elinpaikkaa, ainut analysoitava ja huomioitava asia ei kuitenkaan ole ympäristö, vaan ihmisen tarpeet on yhtä lailla tärkeä määrittää. Täten Halprin tutki myös ihmisen lämmöntarpeet eri vuoden- ja vuorokaudenaikoina sekä Sea Ranchin aurinkoenergian säteilymäärät vuoden ympäri eri ilmansuunnissa (17 ja 18).

17. Auringon säteily 45°-kulmassa maapinta-alalle vuoden ympäri eri ilman suunnissa

18. Ihmisen lämmöntarve kuukausien ja vuorokauden ajan mukaan. Vaaleampi tekstuurit tarkoittaa enemmän ja tummempi vähempää lämmöntarvetta.

3.2.2 Suunnitteluohjeistukset

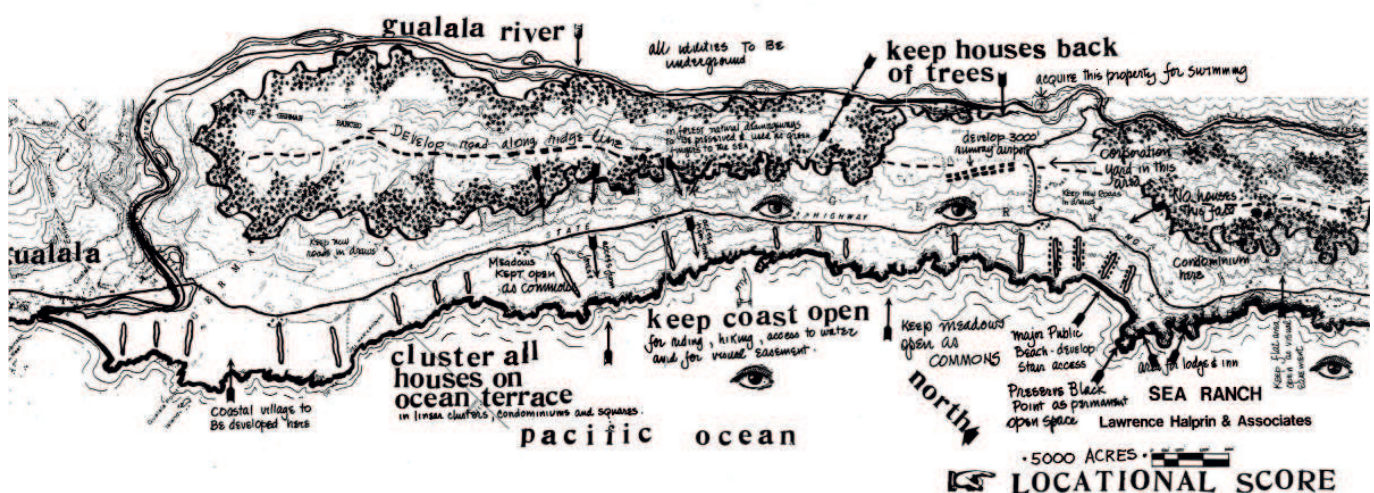
Halprin käytti vuoden ajan paljon aikaa Sea Ranchin ympäristössä olemiseen, luonnon havainnoimiseen ja muistiinpanojen tekemiseen. Lopulta hän yhdisti ympäristötutkimuksen tulokset arkkitehtonisiin tavoitteisiin ja teki niin suuripiirteisiä kuin yksityiskohtaisiakin suunnitteluvaihtoehtoja maan muokkaukselle, tiestölle, rakennuksien paikoille ja niiden arkkitehtuurille.

Sea Ranchin luonnon omaa ilmettä ja alueen identiteettiä määritteleviä tekijöitä tuli Halprinin mielestä suojella niin hyvin kuin mahdollista, sillä tämän erityisen luonnon kokeminen oli myös syy ihmisten tulemiseen sinne. Tärkeitä elementtejä olivat rannikon pitkät näkymät, veden äänen läsnäolo sekä alueen mittasuhteet ja luontoelementtien rytmi. Näin ollen suunnittelijat halusivat pitää rannikon julkisena tilana, jotta siitä nauttiminen olisi mahdollista kaikille myös tulevaisuudessa. (Halprin 1981, s. 34) Rakennusten sijoittumiselle oli muutamia vaihtoehtoja, kuten koko alueelle levitettyinä tai ryhmissä joko rannikolla tai

sisämaassa, jolloin rannikko olisi jäänyt avoimeksi yhteiselle käytölle. Halprin ja muut suunnittelijat, kuten MLTW-arkkitehdit kävivät eri vaihtoehtoja läpi ja analysoivat tavoitteiden toteutumista niissä, minkä perusteella he tekivät lopulliset valintansa. (Halprin 1969, s. 138)

Lopulta suunnittelijat päätyivät siihen, että rakennuksia ei tulisi rakentaa aivan jyrkänteiden tuntuun vaan hieman sisemmälle puiden ja pensasrivistöjen suojaan. Julkisen tilan maksimoimiseksi rakennukset tulisi myös rakentaa tiiviisiin ryhmittymiin joko yksittäisinä rakennuksina yhteisen pihan ympärille tai isompina, asuinyksiköistä koostuvina rakennusmassoina eli Condominiumeina. (Halprin 1981, s. 34-35)

Halprin ja Boeke päättivät, että maanmuokkaus tuli olla vähäistä ja vain ympäristön ilmettä tukevaa. Näin ollen rakennusten lähistölle ei tulisi rakentaa aitoja, pihanurmikoita tai Sea Ranchin ympäristöön sopimattomia puutarhoja. Pensasrivejä sekä aiemmin alueella yleisiä paikallisia mäntylajeja oli suotavaa istuttaa pihojen rajaamiseksi sekä tuulen-suojiksi. (Halprin 1981, s. 34-37) Tiestön tulisi

19. Yleiskatsaus suunnitteluohjeistuksista (Pirros: Halprin)

sopeutua maastonmuotoihin eikä leikata niitä, kuten yleisesti oli käytäntönä. Teiden piilottaminen puiden tai pensaiden taakse oli suotavaa. (Halprin 1969, s.133-134)

Rakennusten muoto ja suuntautuminen tuli sommitella niin, että ne synnyttävät piha-alueille miellyttäviä pienilmastoja, joissa tuuli on rajattu pois, mutta aurinko pääsee lämmittämään tilaa. Tätä edesauttavat kaltevat katot, jotka mukailevat tuulen kulkulinjaa mutta suuntaavat sitä myös ylöspäin luoden pihoille tuulensuojia. (Halprin 1981, s. 37) Alueen viileän ilmaston takia auringon päästäminen asuntoihin ja pihoihin oli suositeltavaa. Näin ollen suuret räystäät katoissa eivät olleet suositeltavia, sillä ne varjostavat ja aiheuttavat tuulen pyörteitä. (Turnbull 1970, s. 3)

Myös yhteisön ja asukastyypin suhteen Halprin antoi ohjeistuksia. Suunnitteluryhmälle oli tärkeää, että alue pysyi niin avoimena ja helposti lähestyttävänä kuin mahdollista. Näin ollen rakennusten tulisi olla koon ja hintojen suhteen monipuolisia, jotta kaiken ikäisiä ja eri sosiaali- tai kulttuuritaustoista peräisin olevia ihmisiä tulisi Sea Ranchin yhteisöön. (Halprin 1981, s. 36-37)

Halprinin tutkimukset ja niiden kautta tehdyt linjaukset olivat Sea Ranchin kehitystä määrittäviä. Varsinkin ensimmäisten alueelle suunniteltujen rakennusten kohdalla suunnitteluryhmän laatimat tavoitteet toteutuivat varsin hyvin. Ohjeistuksissa tärkeää oli niiden tarkkuus. Osa linjauksista määritteli varsin tarkasti rakennusten arkkitehtoniset piirteet ja jätti vain vähän vapautta arkkitehtien luovuudelle.

Ohjeita sai kuitenkin soveltaa, ja ajan kuluessa niitä tulkittiin varsin vapaasti. Tämä johti rakennuksiin,

jotka eivät kovin hyvin toteuttaneet ohjeistuksen tavoitteita tai sopeutuneet alueen identiteettiin. Näissä tapauksissa usein rakennuksen kokoa ja markkina-arvoa arvostettiin enemmän kuin ympäristön huomioimista, vaikka Sea Ranch -alueen vetovoiman oli alun perin synnyttänyt tämä harkittu suunnittelutapa. MLTW-arkkitehtien suunnittelema Condominium One ja Esherickin suunnittelemat ensimmäiset pientalot pidättyivät tarkasti tavoitteissa.

4 Condominium One

Luvussa tarkastellaan yksityiskohtaisemmin Condominium One -rakennuskokonaisuutta, reflektoiden sitä aiempaan taustoitukseen ja suunnittelun tavoitteisiin ja lähtökohtiin. Luvussa havainnoidaan ympäristöanalyysin kautta syntyneiden tavoitteiden siirtymistä käytännön suunnitteluun ja niiden vaikutusta yksittäisiin ratkaisuihin.

20. Condominium One (kuva: SL)

4.1 LÄHTÖKOHDAT

Condominium One syntyi haasteesta rakentaa asuntokokonaisuus suuremmalle joukolle ihmisiä säilyttäen samalla ympäristön luonne. Haluttiin luoda yhden perheen rakennusta suurempi ja keskitetympi kokonaisuus. Rakennuksen sijainnin huolellinen valitseminen oli tärkeää, jotta löytyisi paikka, jonka identiteettiin suurempi rakennus istuisi sulavasti. (Turnbull 1970, s. 3)

Paikan identiteetin säilyttäminen ja sisällyttäminen arkkitehtuuriin oli tärkeää MLTW-arkkitehdeille: ”Meidän tavoitteemme oli, että rakennukset vahvistavat ja selkeyttävät ympäristön jokaisen osan identiteettiä—”(Tekijän käänös) Rakennuksen selkeyttäessä paikan identiteettiä, ympäristöllinen kumppanuus loi perusteen rakennuksen sijainnille

ja olemassaololle. Yhteys paikkaan tulisi olla konkreettinen ja kokonaisvaltainen, ei vain ikkunoiden näkymistä syntyvä visuaalinen yhteys. (Turnbull 1970, s. 3)

Simon Unwin analysoi kirjassaan *Twenty buildings every architect should understand* (2010, s. 159–161) Condominium Onea ja sen suunnittelun taustalla olleita ajatuksia. Rakennuksen ja paikan identiteetin löytäminen ja luominen tapahtui kokonaisvaltaisesti ja kaikissa mittakaavoissa, joten pelkkä rakentamiselle sopivan kohdan löytäminen ei ollut riittävää. Paikan identiteetin säilyttämiseen sisältyi myös hienovarainen maan muokaus ja rakentaminen, minkä kautta rakennuksen toiminnot saatiin mukautettua ympäristöönsä.

Condominium Onen tapauksessa rakennuksen suhde rannan jyrkänteisiin ja puskarivistöihin ei ollut ainoa ympäristöön sijoittamisessa huomioitava asia. Tontin korkeuserot olivat tärkeä lähtökohta suunnittelulle ja vaikuttivat vahvasti rakennuksen muotoon ja toimintojen sijoittumiseen. (Unwin 2010, s.161) Maaston muodot kyseisessä kohdassa ovat vaihtelevia: esimerkiksi pohjoisen puolella on jyrkkä mäki, ja läntisellä puolella maasto on loivempaa.

MLTW-arkkitehdit kokivat keskeisimmäksi tehtäväkseen suunnitella ”tiloja” ihmisille, joten materiaalien ja niiden liitosten merkitys oli heille ensisijaisesti käytännöllinen, ei hyvää arkkitehtuuria määrittävä tekijä. (Turnbull 1976, s. 4) Näin ollen Condominium Onen suunnittelussa tilat ja niiden olemukset itsessään olivat keskiössä. Materiaaleiksi valikoituivat yleisimmät ja helppoiten saatavissa olevat paikalliset materiaalit, sillä resurssit haluttiin käyttää tilojen suunnitteluun, ei erikoisiin materiaalikokeiluihin.

Tilojen sommittelussa MLTW-arkkitehdit noudattivat tavoitteita, jotka Donlyn Lyndon kirjasi ylös muistiinpanoissaan:

Sijainti:

Jokaisella yksiköllä on syytä olla selkeä yhteys tämän paikan identiteettiin. On tavoiteltavaa, että kaikista yksiköistä on näkymä merelle ja etelään, mutta yksinään ne eivät riitä luomaan yhteyttä paikkaansa. Yhteyden tulee olla kokonaisvaltainen. Lisäksi yksiköt asetellaan niin, että ne toimivat tuulen suojina. Yksiköiden yksityisyys turvataan peittämällä tie joko puilla tai seinillä.

Rakennus:

Sisätilat pidetään avoimina, jotta yksiköt ovat mahdollisimman kutsuvia ja antoisia. Yhteistiloihin sisällytetään erityisiä paikkoja: pimeä keskusta takalle, avoin ja aurinkoinen, mutta huonolla säällä suljettava kuisti, yksinkertainen keittiö- kylpyhuone ja nukkumatilat. Yksiköiden aukotukset sommitellaan niin, että luodaan henkeäsalpaavia näkymiä ja suuren tilan vaikutelma. Suuret passiivisessa käytössä olevat säilytystilat sijoitetaan autokotoksiin, jotta rajalliset asuineliöt voidaan käyttää tehokkaasti.

Yleistä:

Asuinyksiköt sommitellaan tontille ympäristön muotoja ja mittakaavaa mukaillen. Autot kootaan sisäpihoille, jotta tiesuunnittelu on yksinkertaisempaa ja yksiköiden läheisyys säilyy. Yksiköiden tulee luoda yhtenäinen sommitelma, joka on enemmän kuin paloista koostuva yhdistelmä. Materiaaleilta edellytetään karkeutta ja yksinkertaisuutta. Tämä yksinkertaisuuden tavoite koskee myös keittiöitä ja kylpyhuoneita. Asuinyksiköiden on hyvä näkyä ympäristössään arkkitehtonisesti ja isosti eikä piiloutua tai sulautua täysin lähiympäristöönsä.

(Turnbull 1970, s. 3–4)

4.2 SUUNNITTELURATKAISUT

4.2.1 Sijoittuminen

Tavoitteiden pohjalta arkkitehdit päätyivät tekemään alustavaa massa- ja sijaintisuunnittelua ryhmitellen 10-20 asuntoyksikköä eri asetelmiin. Seuraavaksi he keskittyivät 10 yksikön ryhmittymän tarkempaan suunnitteluun ja valitsivat tontin heinikkoiselta kummulta, joka sijoittui lähelle rannikon jyrkänteitä sekä Esherick Storen ja myyntitoimiston läheisyyteen (21). Tontti on paikkana näyttävä.

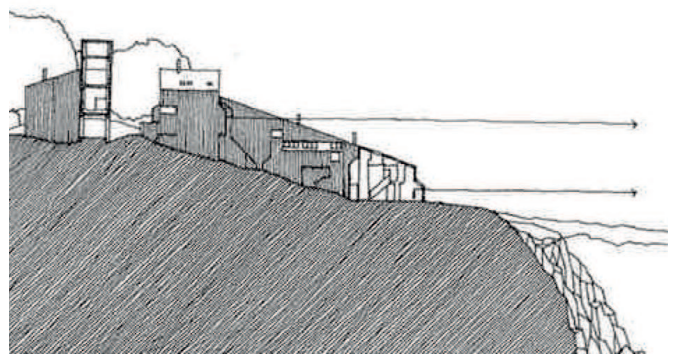
Arkkitehdit pyrkivät sommittelemaan kymmenen neliömaista asuntoyksikköä tontille niin, että tavoitteet toteutuisivat mahdollisimman hyvin. Asuntojen sijoittamisessa hyödynnettiin tontin korkeuseroja. Myös taaimmaisiin asuntoihin saatiin hyviä näkymiä etummaisten asuntojen sijaitessa matalammalla (22). Näin jokaisella asunnolla on pitkät näkymät vaikuttavaan ympäristöön ja merelle. Lisäksi yksiköt sommiteltiin niin, että kompleksin yhteisestä ulkotilasta tuli suojattu ja viihtyisä.

21. Condominium Onen sijainti.
(Kuva: Adelman 2013)

Asunnot on yhdistetty yhteisellä katolla, joka myötäilee maaston muotoa ja sitoo pienemmistä osista koostuvan kokonaisuuden yhteen. (Turnbull 1970, s. 4)

Asuntoyksiköiden asetelma luo kaksi suojaisaa sisäpihaa, toisen autoille ja toisen ihmisille. Tontille saapuminen tapahtuu tasaisemmalle, pohjoiselle puolelle sijoittuvalle ja näkymiltä suojatulle autopihalle. Pihaa rajaa sen pohjois- ja itäreunoilla kaksi autokatosta, eteläpuolella asunnot 8 ja 9 ja lännessä saapumisen suunnassa aita. Pysäköinnin ja saapumisen erottaminen omille pihailleen pitää lännen puoleisen ja etelään aukeavan sisäpihan rauhallisena ja viihtyisänä, ihmisten ajanviettoon tarkoitettuna ulkotilana.

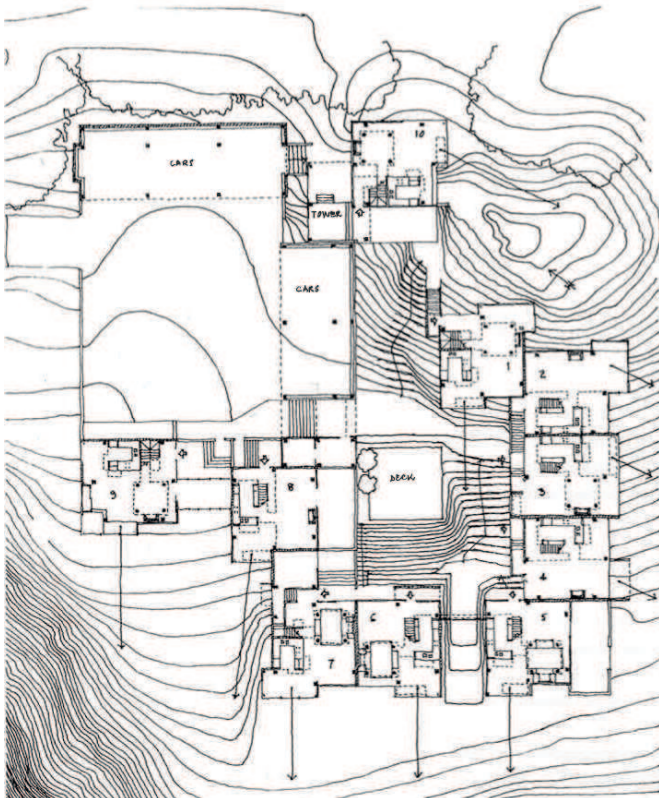

22. Taaimmaisistakin asunnoista on näkymä merelle etummaisten sijaitessa matalammalla.
(Piirustus: Unwin)

4.2.2 Tilojen jaottelu

Condominium One -kokonaisuus suuntautuu rikkaalla tavalla sekä ulos- että sisäänpäin. Kaikista asunnoista on hulppeat näkymät ulos ympäröivään maisemaan, mutta samalla ne ovat vahvasti yksityisiä, sillä toisten asuntojen sisälle ei ole näkymiä. Asunnot siis tähtäävät yksityisyyteen, mutta suuntautuminen on ulospäin. Samalla yhteinen sisäpiha on kaikkia asukkaita yhteen tuova tila. Piha on näin ollen julkisempi kuin asunnot, mutta näkymiltään ja muodoltaan suuntautuminen on sisäänpäin, asuntojen rajatessa sitä selkeästi ympäristöstä.

Unwin erittelee Condominium Onen monipuolista ulko- ja sisätilan vaihtelua syventymällä asuntoyksiköiden sisäisten tilojen rikkauteen. Kuution

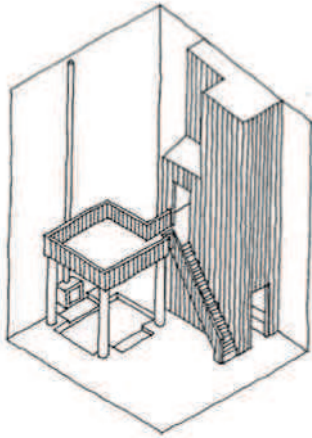
23. Condominium Onen pohjapiirustus
(Piirustus: Unwin)

muotoiset asuntoyksiköt ovat avointa tilaa, jonka sisälle rakentuu vaihtelevilla elementeillä, kuten pylväillä ja tasoilla, rajattuja osia. Kaikki osat ovat välittömässä yhteydessä toisiinsa mutta sijoittuvat yksityinen–julkinen skaalassa eri kohtiin. Yksityisemmät tilat sijaitsevat ylempänä, ovat rajattavissa verhoilla tai ilman suoraa näkymää ulos. Asunnon julkisin ja ulospäin suuntautuvin tila on oleskelutilaan yhtyvä erkkeri, joka avautuu suurten ikkunoiden kautta merelle ja luo asunnolle yhteyden ulkopuoliseen maisemaan. (Unwin 2010, s. 162–163)

Asuintilan sisälle muodostuu tiloja yksittäisille toiminnoille erillisen sisäisen rakennelman avulla (24). Keittiön, kylpyhuoneen ja nukkumatilaa muodostama asuintilan sisäinen ”rakennus” toteutui seitsemässä yksikössä. Rakennelma luo tilaan toisen kerroksen, jossa sijaitsee parvira-kenteinen nukkumatala ja suljetumpi kylpyhuone. Kylpyhuoneen alle sijoittuu keittiö, ja nukkumatala luo katon asunnon sydämelle eli takkatulen läheisyyteen syntyvälle oleskelutilalle, joka on Unwinin mukaan ”sisätilan sisätila, paikka, jossa tilallinen hierarkia kulminoituu.” (Unwin 2010, s.162–163) Kolmessa yksikössä nukkumatilat ja toinen kerros toteutettiin perinteisemmin rakentamalla kaksi makuuhuonetta, sillä rakennuttaja oli epävarma myynnistään. (Turnbull 1970, s. 5)

4.2.3 Rakenne

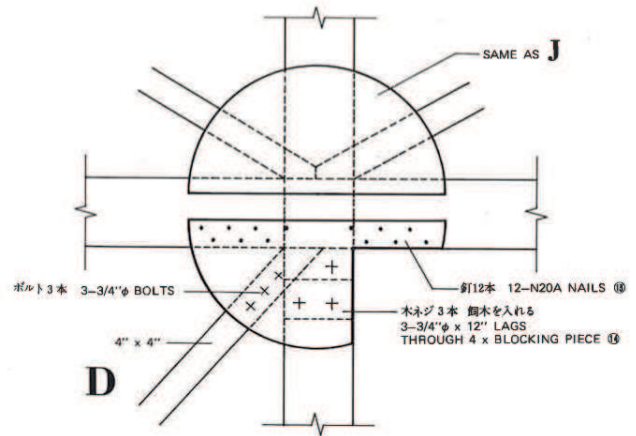
Condominium Onen rakenteiden yksityiskohdat kuvastavat aikansa rakennustapaa, haasteita, rakennusmääräyksiä sekä MLTW-arkkitehtien suhtautumista rakenteiden suunnitteluun; rakenteelliset yksityiskohdat eivät olleet keskiössä. He keskittyivät

24. Esimerkki sisätilan rakenteesta (piirros: Unwin)

tilojen suunnitteluun ja toteuttivat rakennedetaljit yksinkertaisina ja maalaisjärjellä ymmärrettävällä tavalla. Materiaalit ovat tavanomaisia ja liitokset massatuotannossa käytettyjä. He toivoivat, että rakennuksen yksityiskohdat olisivat itsestään selvän tuntuisia ja huomaamattomia, eivätkä villejä huomiota herättäviä viritelmiä. (Turnbull 1976, s. 4)

Condominium One on rakennettu pääosin paikallisesta puutavarasta. Kantava runkorakenne koostuu kuusesta tehdyistä 25x25 cm pystypilareista ja 10x25 cm douglaskuusisista palkeista. Vinot 10x10 cm palkit lisäävät puisen kehikon vahvuutta maanjäristyksiä ja myrskyjä vastaan. Kuutiomaista asuinyksikköä kannattaa aina kuusi pilaria. Pilarit on sijoitettu niin, että kulmat jäävät aukinaisiksi, jolloin erkkereiden sijoittaminen kulmaan on ollut mahdollista sekä toteutui muutamassa asunnossa. Liitokset jäykistettiin metallisilla liitoskappaleilla. Seinien rankarakenteen vaihtelevuuden sekä lattian monien tasojen seurauksena liitoksien kulmissa oli paljon vaihtelevuutta. Jäykistämistä varten kehitettiin pyöreistä metallilevyistä koostuvat liitospalat, jotka pystytettiin viimeistelemään työmaalla tarvittaville kulmille sopiviksi (25). (Turnbull 1976, s. 4–5)

25. Rakennukseen kehitetty liitoskappale (piirros: MLTW)

Rankarakenteen ulkopuoli on verhoiltu 5x8 cm kuusilaudoilla, joiden päällä on tuulensulku. Julkisivulaudoitus on pystysuuntaista 2,5 x 8 cm käsittelemätöntä punapuulankkua, joka harmaantuneena sitoo rakennuksen ympäristön materiaaalimaailmaan ja saa sen muistuttamaan latoa. Ikkuna-aukot leikattiin jälkikäteen seiniin ja kattoon. Ne ovat yksinkertaista lasia sijoitettuina kiinteisiin puukarmeihin. Kupari valittiin pellityksiin, sillä se kestää parhaiten merellisen ilmaston rasitusta, kuten suolasta johtuvaa nopeaa korroosiota.

Condominium Onen suunnittelussa Halprinin ohjeistukset sekä arkkitehtien niistä johtamat tarkemmat tavoitteet määrittivät ja suuntasivat suunnittelua kokonaisvaltaisesti. MLTW-arkkitehdit omaksuivat ympäristön ja ihmisen toimintojen yhdistämisen tärkeäksi lähtökohdaksi suunnittelussaan. Se ei kuitenkaan vienyt arkkitehteiltä vapautta ilmaista omaa kädenjälkeään. Varsinkin sisätilojen omaleimaisessa tilajaottelussa ja monimuotoisten suunnitteluvaatimusten muuttamisessa rakennuksen vahvuudeksi näkyi arkkitehtien työ muodon, käytön ja ympäristön yhdistäjänä.

5 Johtopäätökset

Tutkielmassa erittelin Sea Ranchin suunnitteluvaiheita ja niissä käytettyjä työskentelytapoja. Tutkin myös alueen ja suunnitteluun osallistuneiden arkkitehtien taustoja, jotka ovat vaikuttaneet alueen kehityksen kulkuun. Toisin kuin aluksi ajattelin, ihminen oli vaikuttanut alueen luonnon muotoutumiseen jo ennen rakennuttamisprosessin alkua. Toistuvat metsähakkuut ja laiduntaminen olivat jättäneet vakavia jälkiä luontoon. Osittain ihmisen toimet olivat myös säilyttäneet ja lisänneet ympäristön identiteettiä. Esimerkiksi laajojen niittyjen pitäminen puuttomina ja nykyään vahvasti alueen identiteettiin kuuluvien puskarivistöjen istuttaminen olivat merkitseviä.

Alueen kehitysprojektissa Lawrence Halprinin johtamat taustatutkimukset ja tarkka ympäristöanalyysi ovat olleet avainasemassa Sea Ranchin omaleimaisen luonnon säilyttämisessä. Suunnittelua suuntaavat ohjeistukset eivät olisi olleet niin toimivia ja harkitusti läpiajateltuja ilman yksityiskohtaista ymmärrystä ympäristön toiminnasta. Rakennattaessa sekä luonnon kiertokulkua, ympäristöoloja että ihmisen tarpeita huomioon ottavalla tavalla tarvitaan huolellista taustatyötä, tasavertaista arvottamista ja selkeää tavoitteiden asettamista.

Sea Ranchin lähtökohtia olivat muun muassa ympäristön luonnollisen ilmeen ja elinvoiman mahdollisimman hyvä säilyttäminen, rannikon pitäminen avoimena julkisena tilana ja rakennusten kokonaisvaltainen sulautuminen alueen identiteettiin. Ympäristöä huomioiva suunnittelu ei tarkoittanut ihmisten tarpeiden tai ihmislähtöisen rakennussuunnittelun laiminlyömistä. Rakennuksien kokoaminen ryhmiin vapautti rannikon käyttöön kaikille ja lisäsi myös yhteisöllisyyttä rakennusten

välillä. Rakennusten yksityiskohtaisempi suunnittelu tapahtui varsin käyttäjälähtöisesti, mikä näkyi esimerkiksi Condominium Onen monitasoisessa yhteisöllisyyden ja yksityisyyden vaihtelussa.

MLTW-arkkitehtien tapa ajatella suunnittelua eri elementtien yhteensovittamisena kokeilujen kautta mahdollisti Sea Ranchin taustan, vaikuttavan ympäristön sekä yhteistyötä tekevien suunnittelijoiden toiveiden yhdistymisen. He eivät antaneet omien ideoidensa tietynlaisista muodoista tai rakennuksen hahmosta dominoida yhteisiä tavoitteita vaan toimivat niiden asettamissa puitteissa siten, että oma ilmaisu tuli esiin yhteensovittamisessa ja tilojen yksityiskohtien suunnittelussa. Myös heidän päätöksensä tavoitella rakennusten sopeutumista paikan identiteettiin eikä täysin piiloutua maisemaan on ollut eräs avaintekijöistä Condominium Onen ja koko Sea Ranchin omaleimaisen tunnelman ja maiseman luomisessa. Arkkitehtuuri on näyttävää ja arvokasta, samalla tavalla kuin jylheä ja kallioinen rannikko.

Ympäristöä huomioivassa suunnittelussa tärkeää ovat selkeät tavoitteet, lähtötutkimukset ja joustava suunnittelu. Jotta tavoitteet toteutuisivat läpi pitkän suunnittelu- ja rakennusprosessin, tulisi suunnittelijoiden omaksua yhteiset tavoitteet oman suunnittelutyön ohjenuoraksi. Tämä ei toteutunut Sea Ranchin kaikissa myöhemmissä rakennusprojekteissa, sillä Halprinin ohjeistuksia pystyi soveltamaan eikä alueelle asetettujen tavoitteiden toteutumista valvottu tarpeeksi huolellisesti. Alueen kehitysprosessin alussa mukana olleet suunnittelijat ovat harmitelleet tätä alueen kehittymistä ohjeistuksista poikkeaviin suuntiin.

Näissä tapauksissa usein rakennuksen kokoa ja markkina-arvoa on arvostettu enemmän kuin

ympäristön huomioimista. Tämä todistaa, kuinka vahvasti ja tiukasti toimintaamme ja ajatteluumme vaikuttaa nyky-yhteiskunnan arvot ja yleiset käytännöt. Vaikka alueen suunnittelulle oli annettu varsin selkeät ja arvostettavat päämäärät, eivät kaikki rakennuttajat ja suunnittelijat kokeneet niitä yleisiä rakennuskäytäntöjä tärkeämmiksi. Jotta pystyisimme omaksumaan ympäristöä aidosti huomioivia arvoja ja tapoja rakennuskulttuurissa, täytyy muutoksen tapahtua kaikilla tasoilla, kuten politiikan, rakennuttajien, suunnittelijoiden ja käyttäjien keskuudessa.

Lähteet

Kirjallisuus

Gebhard, David; Montgomery, Roger; Winter, Robert; Woodbridge, John; Woodbridge, Sally, 1976. *A Guide to Architecture in San Francisco & Northern California*. Toinen painos. Pehrzine Smith, Inc. Santa Barbara.

Halprin, Lawrence, 1969. *The RSVP cycles: Creative processes in the human environment*. George Braziller. New York.

Halprin, Lawrence, 1981. *Sketchbooks of Lawrence Halprin*. Process Architecture. Tokyo.

Hirsch, Alison Bick, 2014. *City choreographer: Lawrence Halprin in urban renewal America*. University of Minnesota Press, Minnesota

Lyndon, Donlyn; Futagawa, Yukio, 1975. MLTW. Houses by MLTW, moore, lyndon, turnbull and whitaker. Vol 1, 1959-1975. A.D.A. Edita. Tokyo.

Turnbull, William Jr.; Futagawa Yukio, 1970. Global Architecture: MLTW / moore, lyndon, turnbull and whitaker : The sea ranch, cal. 1966-. A.D.A. Edita. Tokyo.

Turnbull, William Jr. 1976. Global Architecture Detail: MLTW/moore, lyndon, turnbull & whitaker : The sea ranch condominium and athletic club 1 & 2 : Sea ranch, california, 1963-69. A.D.A. EDITA. Tokyo.

Unwin, Simon, 2010. *Twenty buildings every architect should understand*. Routledge. Oxon.

Moore, Charles W.; Mitchell William J.; Turnbull William Jr. 1988 *The poetics of gardens*. MIT Press. Cambridge.

Internet

Sea Ranch Village, Inc, 1996, (luettu 15.11.2018)
<https://web.archive.org/web/20060702124044/http://www.mcn.org/searanch/history.html>

Susan Clark, The Sea Ranch association 2008-2018, The History of The Sea Ranch from Pomo Indians to the past. (luettu 20.11.2018)
<https://www.tsra.org/news.php?viewStory=138>

National Park service, (luettu 20.11.2018)
<https://www.nps.gov/nr/travel/santaclara/bay-areaarchitecture.htm>

Kuvat

1
Friends of San Diego Architecture (luettu 4.12.2018)
<http://friendsofsdarch.photoshelter.com/gallery/Bernard-Maybeck/G0000QFjEd1xYGw/>

2
Roger Sturtevant (luettu 4.12.2018)
<http://jameshillarchitect.com/talkingbuildings/better-wurster/>

3, 8
MLTW-arkkitehdit
Kirjassa: Lyndon, Donlyn; Futagawa, Yukio, 1975. MLTW. Houses by MLTW, moore, lyndon, turnbull and whitaker. Vol 1, 1959-1975. A.D.A. Edita. Tokyo.

4–7

1975 Retoria: Y.Futagawa & associated Photographers
Kirjassa: Lyndon, Donlyn; Futagawa, Yukio, 1975. MLTW. Houses by MLTW, moore, lyndon, turnbull and whitaker. Vol 1, 1959-1975. A.D.A. Edita. Tokyo.

10, 13-19

Lawrence Halprin
Kirjassa: Halprin, Lawrence, 1969. The RSVP cycles: Creative processes in the human environment. George Braziller. New York.

11

Introvert, CC BY-SA 2.5 (luettu 4.12.2018)
https://en.wikipedia.org/wiki/Fort_Ross,_California#/media/File:FortRoss-chapel-reconstructed.jpg

21

Kenneth ja Gabrielle Adelman 2013 (luettu 4.12.2018)
<https://www.californiacoastline.org/cgi-bin/image.cgi?image=7917089&mode=sequential&flags=0&year=1979>

22–24

Simon Unwin
Kirjassa: Unwin, Simon, 2010. Twenty buildings every architect should understand. Routledge. Oxon.

25

MLTW-arkkitehdit
Kirjassa: Turnbull, William Jr. 1976. Global Architecture Detail: MLTW/moore, lyndon, turnbull & whitaker : The sea ranch condominium and athletic club 1 & 2 : Sea ranch, california, 1963-69. A.D.A. EDITA. Tokyo.